

Planforankring av *Leve hele livet*

8. juni 2021

Anders Aasheim, seniorrådgiver

Telefon: 776 42154

E-post: anders.aasheim@statsforvalteren.no

Statsforvalteren i Troms og Finnmark

*Romssa ja Finnmárkku stáhtahálddašeaddji
Tromssan ja Finmarkun staatinhallittija*

Innhold

- Føringer for planleggingen i kommunen
- Fireårig syklus for planlegging i kommunen
- Planlegging i helse- og omsorgssektoren
- Folkehelsesloven – hvilken rolle har den i dette?
- Hvordan knytte *Leve hele livet* til planleggingen?

NB:

Dette er et kort foredrag om et stort tema. Mye viktig stoff må utelates for å gi en oversikt. Jeg sier f.eks. svært lite om kommuneplanens arealdel.

Poenget med planarbeid er demokrati

- Planlegging er viktig for å utvikle samfunnet, ta vare på viktige felles verdier og grunnleggende levevilkår for ulike grupper.
- Planlegging skal fremme en bærekraftig utvikling.
- Planprosessene skal skje på en åpen måte, med innsyn og medvirkning.

[Regjeringen.no](https://www.regjeringen.no)

Utgangspunkt

Felles utfordringer for alle kommuner – også omtalt i deres planer:

- Økende andel eldre
- Krevende å tilby nødvendige helse- og omsorgstjenester

Leve hele livet er laget for å svare på de utfordringene!

Leve hele livet står på to føtter:

- En fot i helse- og omsorgstjenestene
- En fot som angår alle sektorer i kommunen – inkludert samarbeid med aktører utenfor kommunen

Satsingsområder for Leve hele livet

- Et aldersvennlig Norge
- Aktivitet og fellesskap
- Mat og måltider
- Helsehjelp
- Sammenheng i tjenestene

«Reformen er

- 1) særlig rettet mot helse- og omsorgssektoren, men**
- 2) alle sektorer må bidra**

for å skape et mer aldersvennlig samfunn hvor eldre kan være aktive og selvstendige.»

Husk: Det store flertallet av eldre over 65 år har ikke behov for helse- og omsorgstjenester. (ref. Trude Drevland, leder for rådet for et aldersvennlig Norge)

Leve hele livet må forankres i kommunen – men hvordan?

- Forankringen må skje **via kommunens ordinære planprosesser**, som følger plan- og bygningsloven
- Ikke et ansvar for helse- og omsorgssektoren alene
- Kommunens **planleggere** må involveres
- Kommunens **politiske og administrative ledelse** må involveres

Plan- og bygningsloven - formål

§ 3-1. Oppgaver og hensyn i planlegging etter loven

- a) sette mål for den **fysiske, miljømessige, økonomiske, sosiale og kulturelle utviklingen** i kommuner og regioner, **avklare samfunnsmessige behov og oppgaver**, og angi hvordan oppgavene kan løses
- b) sikre jordressursene, kvaliteter i landskapet og vern av verdifulle landskap og kulturmiljøer
- c) sikre naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv
- d) legge til rette for verdiskaping og næringsutvikling
- e) legge til rette for **god forming av bygde omgivelser, gode bomiljøer og gode oppvekst- og levekår i alle deler av landet**
- f) **fremme befolkningens helse og motvirke sosiale helseforskjeller, samt bidra til å forebygge kriminalitet**
- g) ta klimahensyn gjennom løsninger for energiforsyning og transport
- h) fremme samfunnssikkerhet ved å **forebygge risiko for tap av liv, skade på helse**, miljø og viktig infrastruktur, materielle verdier mv.

Nasjonale forventninger til regional og lokal planlegging – 2019

Utdrag fra kap. 4: Byer og tettsteder der det er godt å bo og leve

- Boliger, næringsvirksomhet, arbeidsplasser og tjenestetilbud lokaliseres i eller tett på sentrum, med god tilrettelegging for kollektiv, sykkel og gange.
- Kommunene tar boligsosiale hensyn i areal- og samfunnsplanleggingen gjennom krav til boligstørrelse og nærområder, og ved å regulere nok boligtomter.
- Kommunene planlegger for et tilbud av tilrettelagte boliger for eldre og personer med nedsatt funksjonsevne.
- Kommunene planlegger aktivt for å motvirke og forebygge levekårsutfordringer og bidrar til utjevning av sosiale forskjeller. Kommunene legger universell utforming til grunn i planlegging av omgivelser og bebyggelse og ivaretar folkehelsehensyn i planleggingen.
- Kommuner og fylkeskommuner har en aktiv og helhetlig tilnærming til utvikling av aldersvennlige kommuner og fylker.
- Kommunene legger vekt på å ivareta byrom og infrastruktur med stier og turveger og legger til rette for fysisk aktivitet og naturopplevelser for alle.
- Kommunene ivaretar aktivt gode vilkår for god psykisk og fysisk helse i planleggingen.
- Kommunene sikrer trygge og helsefremmende bo- og oppvekstmiljøer, frie for skadelig støy og luftforurensning

FNs bærekraftsmål skal legges til grunn i regional og kommunal planlegging

Hva sier folkehelseloven?

§ 4. Kommunens ansvar for folkehelsearbeid

- Kommunen skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse, bidra til utjevning av sosiale helseforskjeller og bidra til å beskytte befolkningen mot faktorer som kan ha negativ innvirkning på helsen.
- Kommunen skal fremme folkehelse innen de oppgaver og med de virkemidler kommunen er tillagt, herunder ved lokal utvikling og planlegging, forvaltning og tjenesteyting.

Hva sier folkehelseloven?

§ 5: Kommunen skal **ha nødvendig oversikt** over helsetilstanden i befolkningen og de positive og negative faktorer som kan virke inn på denne.

§ 6: Kommunen skal i sitt arbeid med kommuneplaner etter plan- og bygningsloven **fastsette overordnede mål og strategier** for folkehelsearbeidet som er egnet til å møte de utfordringer kommunen står overfor med utgangspunkt i oversikten.

§ 7: Kommunen skal **iverksette nødvendige tiltak** for å møte kommunens folkehelseutfordringer, jf. § 5

Nyttig hjelp for å få orden på dette arbeidet i kommunen:

Veileder fra Helsedirektoratet: [Systematisk folkehelsearbeid – veileder til lov og forskrift](#)

4 års syklus i planleggingen i kommunene

Innhold i kommunal planstrategi

Hva er viktige utviklingstrekk i kommunen som samfunn og organisasjon?

Hvilke planer må kommunen lage eller revidere i kommunestyreperioden?

Eksempler:

- Kommuneplanens samfunnsdel
- Kommuneplanens arealdel
- Strategisk oppvekstplan
- Boligpolitisk plan
- Helse- og omsorgsplan
- Plan for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet
- OSV OSV...

[Se også Regjeringens veileder til kommunal planstrategi.](#)

4 års syklus i planleggingen i kommunene

Folkehelseloven!

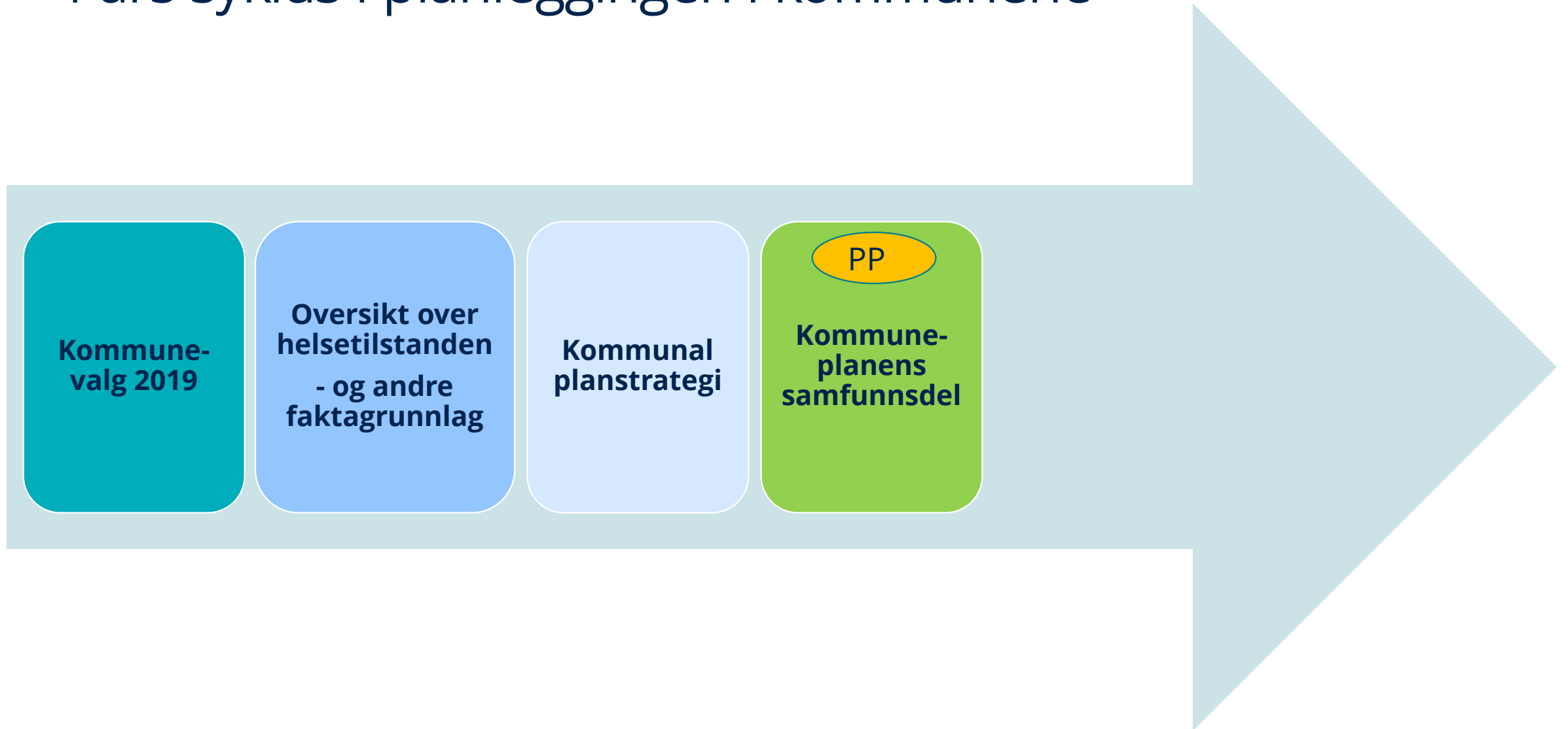
**Kommune-
valg 2019**

**Oversikt over
helsetilstanden**

**Kommunal
planstrategi**

4 års syklus i planleggingen i kommunene

Hva er et planprogram?

PP

Forarbeid/oppspill til en plan – bestemmer mye av konkret innhold

Det skal omfatte

- formålet med planarbeidet
- planprosessen med frister og deltakere
- opplegg for medvirkning
- beskrivelse av hvilke alternativ som vil bli vurdert
- behovet for utredninger

NB: Hvis du har meninger om hva en plan bør handle om:
Gi dine innspill mens planprogrammet lages!

Kommuneplanens samfunnsdel

- er verktøyet for kommunens helhetlige planlegging

I samfunnsdelen skal kommunen

- vektlegge **viktige utfordringer** knyttet til samfunnsutvikling
- synliggjøre de **strategiske valg** kommunen tar

Kilde: Veileder fra KMD: <https://www.regjeringen.no/nb/dokumenter/kommuneplanprosessen-samfunnsdelen/id679401/>

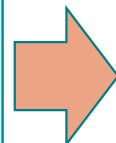
KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL

Kortfattet om sentrale
samfunnsforhold
(ulike sektorer):

- Status
- utfordringer
- Veivalg

**KULTUR, IDRETT
OG FRILUFTSLIV**

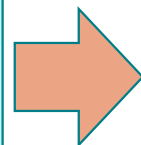

**PLAN, BYGG
OG TEKNISK**

**HELHETLIG
HELSE- OG
OMSORGSPLAN**

- Utdyping
- Presisering
- Detaljering
- Prioritering

**OPPVEKST OG
UTDANNING**

Sektorplaner/kommunedelplaner

KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL

Kortfattet om sentrale
samfunnsforhold
(ulike sektorer):

- Status
- utfordringer
- Veivalg

Leve
hele
livet

KULTUR, IDRETT
OG FRILUFTSLIV

PLAN, BYGG
OG TEKNISK

HELHETLIG
HELSE- OG
OMSORGSPLAN

- Utdyping
- Presisering
- Detaljering
- Prioritering

OPPVEKST OG
UTDANNING

Sektorplaner/kommunedelplaner

KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL

Kortfattet om sentrale samfunnsforhold (ulike sektorer):

- Status
- utfordringer
- Veivalg

Folkehelsearbeid

KULTUR, IDRETT OG FRILUFTSLIV

PLAN, BYGG OG TEKNISK

HELHETLIG HELSE- OG OMSORGSPLAN

- Utdyping
- Presisering
- Detaljering
- Prioritering

OPPVEKST OG UTDANNING

Sektorplaner/kommunedelplaner

4 års syklus i planleggingen i kommunene

4 års syklus i planleggingen i kommunene

Sektorplaner etter behov – utdyping av samfunnsdel

- Kommunedelplaner

PP

Prosesskrav i plan- og bygningsloven,
bl.a. om planprogram, medvirkning
og høringsrunde

-
- Temaplaner
  - Handlingsplaner
  - Tiltaksplaner
  - Virksomhetsplaner

4 års syklus i planleggingen i kommunene

Sektorplaner etter behov – utdyping av samfunnsdel

- Helse- og omsorgsplan

PP

-
- Plan for frisklivssentral
  - Handlingsplan mot barnefattigdom
  - Plan for samarbeid mellom barneverntjeneste, skole og barnehage
  - Virksomhetsplan forebyggende helsetjenester

4 års syklus i planleggingen i kommunene

Kobling til økonomiplanen

Kommuneloven § 44 – 3:

«Økonomiplanen skal omfatte hele kommunens virksomhet og gi en realistisk oversikt over sannsynlige inntekter, forventede utgifter og prioriterte oppgaver i planperioden. Planen skal være satt opp på en oversiktlig måte.»

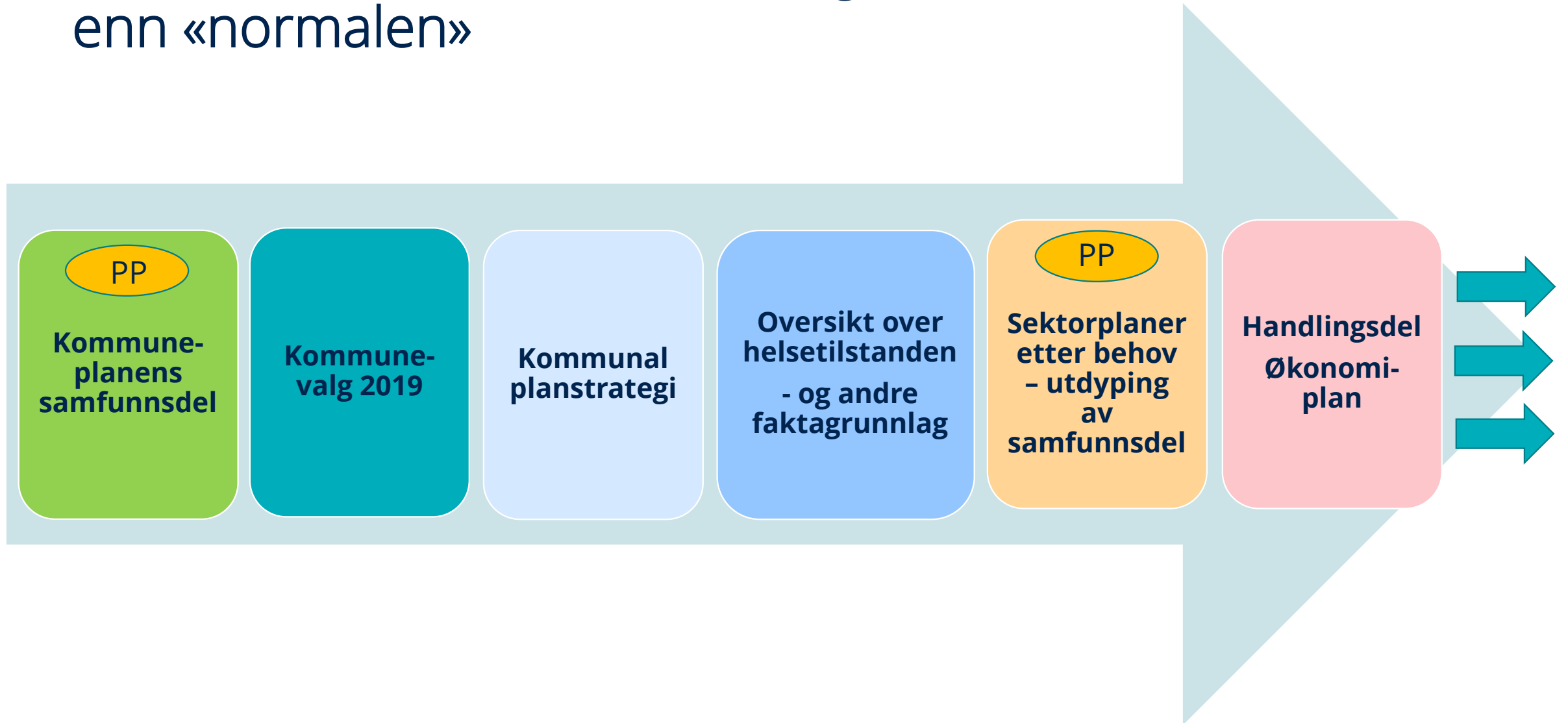
Kommuneloven § 44-5:

«Planer som omfatter avgrensede deler av kommunens virksomhet, skal integreres i økonomiplanleggingen og bruken av midler innarbeides i planen.»

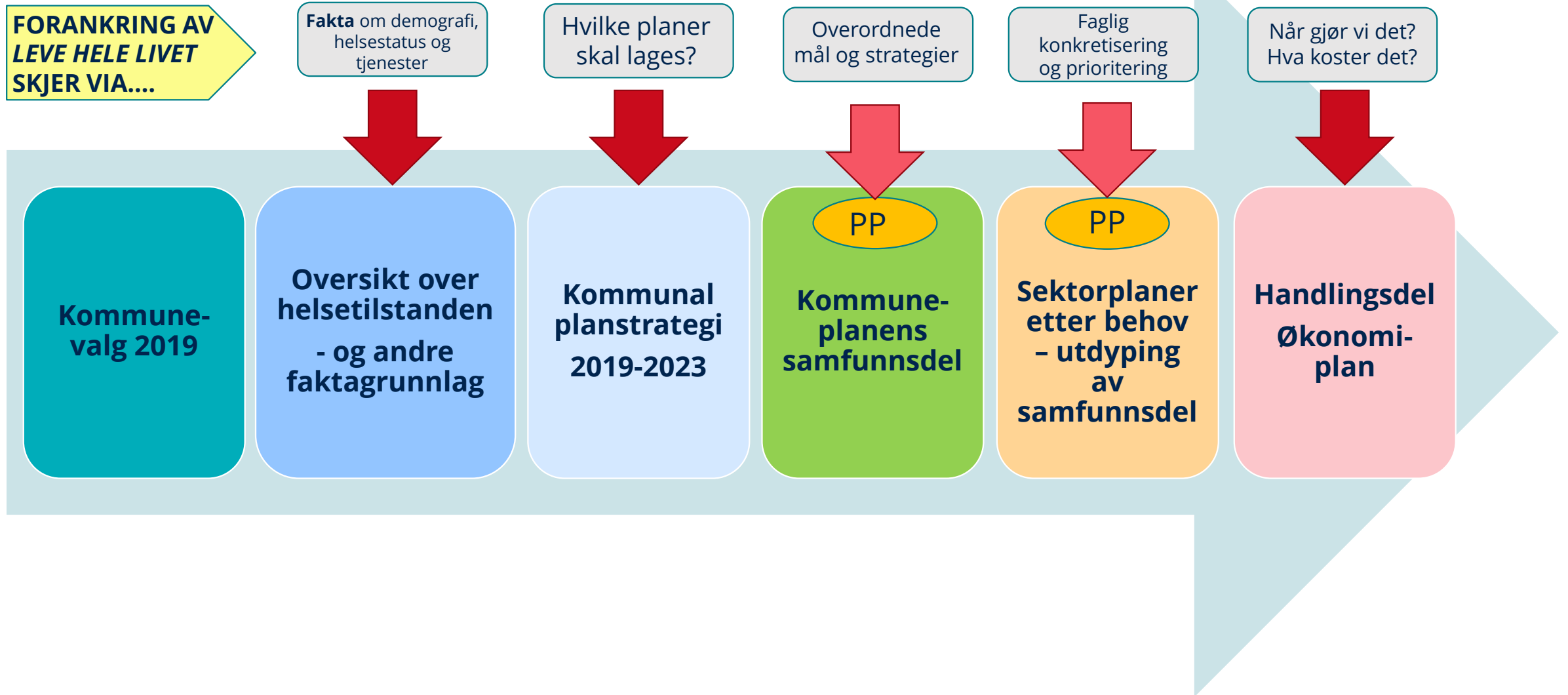
4 års syklus i planleggingen i kommunene

I noen kommuner kan rekkefølgen være annerledes enn «normalen»

4 års syklus i planleggingen i kommunene

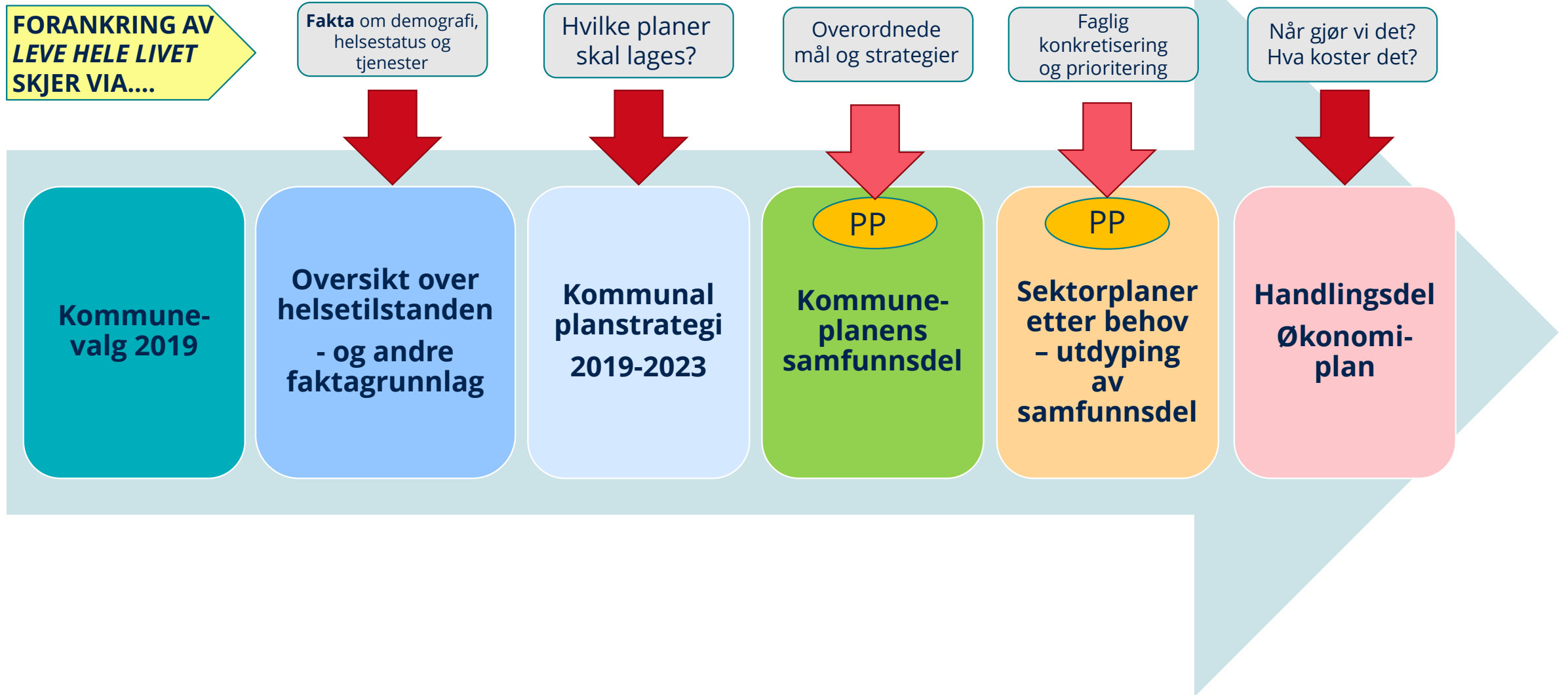
Krav fra Helsedirektoratet i 2021 for å bli prioritert i tilskuddsordninger

Jf. brev fra Helsedirektoratet til kommunene 09.01.21

1. Det forventes at kommunene innen utgangen av 2021 kan vise til **politisk vedtatte planer** for hvordan reformens innsatsområder og løsninger skal gjennomføres lokalt.
2. En plan innebærer at **kommunestyret har tatt stilling til innsatsområdene og løsningene i reformen og vedtatt hvordan reformen skal gjennomføres lokalt.**

4 års syklus i planleggingen i kommunene

4 års syklus i planleggingen i kommunene

